

»SLOVENEK
SEM«,
TUDI
V SLABEM
VREMENU
STR. 3

NOVINARI
MADŽARSKE
TELEVIZIJE PO
SLOVENIJI
STR. 5

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 30. septembra 2010 ☼ Leto XX, št. 39

Po dolaj pa bregaj v dežji

Občina Šalovci, Kulturno-umetniško društvo Būdinci pa Porabsko kulturno turistično društvo Andovci so 18. septembra organizirali pohod (gyalogtúra) po Pouti po dolaj pa bregaj ob evropski zeleni vezi. Markirana pohodniška paut vodi od najbolje sövernoga kraja v Sloveniji, Būdincev v najmenkšo porabsko ves, v Andovce, pa nazaj.

Človek si plane pripravi pa dela, Baug njemi je pa prejk-potegne. Nikak tak je bilau zdaj tau na tom pohodi tő. Būdincev so skrbno pripravili vse, ranč tak, kak vsigdar. Ženske so spekle fajne pokaraje, pogače, vő so obejlili dvorano v vaškom daumi, v hladilniki so meli klobase bar za 400 lidi... Andovčani so poskrbeli, ka bi meli kaj nauvoga tő videti po pauti, vő so spucali stari stūdenec, zagradili mravljinjek, pa napravili paut do sodačkoga bunkera.

Meteorologi so nam že na začetki kedna nej nika dobroga obečavali, dapa ka de zavolo dosti dežja en lejpi tau Slovenije pod vodau, smo nej mislili. Tak so se te pohodniki od bole daleč premislili – eni so zavolo poplav ranč nej mogli – pa ji je bole malo prišlo v Būdince. V soboto podné je tak kazalo, ka se Baug vseeno usmili organizatore, vej pa dež, steri se je levo že dveji noči pa dva

Pohodniki pri andovskom bunkerji (Foto: S. Eőry)

dneva, je stano pa ešče sunce se je malo skazalo.

Malo pred tretjo vőro se je vseedno zbralo kakšni stau lidi pri vaškom domi v Būdinci, gde ji je pozdravo žüpan občine Šalovci Aleksander Abraham. Pohodniki so si najprva leko poglednili razstavo ekslibrisov, stero je pripravilo Društvo Exlibris Sloveniae s pomočjo domanjoga društva. O knjižni znakaj (tau so mali grafični kejpi, steri se nakelijo na notranjo platnico knjige, po tom se vej čidne so knjige) je gučo prof. dr. Rajko Pavlovec, tajnik društva. Zahvalo se je domanjomi društvu, ejkstra Vendeli Židoni, steri

je največ napravo za tau, ka bi se razstava leko oprla.

Ranč te, gda se je trbelo napotiti na pohod, je pa začno dež titi, najprva samo tak na raji, potistim pa vse bole. Najbole batrivni smo se zatok podali na paut, bili smo pisana družčina z držencami, dežnimi plašči. Do andovske meje smo brž prišli, pa se ranč nej vküpnamazali, ka smo po asfalti šli. Samo potistim se nam je vrag skazo! Gda smo prišli do »vretine žitka«, smo vidli, kak so tla premočena, mejsili smo v rednoj blati. Zakoj se stūdenec v andovskoj gaušči zové vretina žitka, smo leko zvedli s table, stero je andov-

sko društvo postavilo. Tau je prej takšna vretina, ka če v cejli Andovcaj nin nej bilau vodé, ta je gvüšno mejla, zatok so lidgé v süči es ojdli po vodau. Pa prej za male mlajše tő trno dobra bila, voda je pomenila žitek za lidi, za živino, za male mlajše. Malo naprej od stūdenca je velki mrvlinjek (mravljišče) rdečij gozdni mravl, steroga so člani društva ogradili z drautom, od tam vő v breg pa bunker. Taše bunkere so na tej granici zidali med letoma 1950 pa 1954, po tistim ka sta se Tito pa Stalin svadila, pa so vogrski prejdnji tő tak pravli, ka je Jugoslavija neprijatelj.

V Andovcaj smo se ešče gnauk stavili pri stari domačiji pa Malom Triglavi, tū so nam člani društva ponidili namazane krüje, vino, vodau. Kakoli smo že od zvüna mokri bili, je zatok kakšen špricer dobro spadno. Prejk po andovskoj gaušči smo prišli do mesta nekdenesnje karavle (őrs), gde je zdaj počivališče za pohodnike. Es so pred nas prišli člani būdinskoga društva, prinesli piti, gesti pa dobro volau tő. Djušijove fude so nam davale volau, ka smo vküper z ženskami malo popejvali. Ob mejni kamnaj smo potem šli do najbolje sövernoga ponta Slovenije pa nazaj do Būdinec. Med pautjov so ništrni gobe brali, grbanje, lišičice, turke... Redna kmica je gratala, dočas smo vsi nazaj prišli do vaškoga doma v Būdincej, gde so nas čakali s küjanimi klobasi pa krumpičovo solato. Po krajšom počitki smo slobod vzeli od prijazni domačinov, steri so se rejsan trūdili, ka bi se dobro meli.

Če rejsan smo bili blatni pa mokri, po mojem je nikomi nej žau bilau za 12,4 km dugo paut, vej pa tisto, ka je bilau mokro, se je od tistoga mau že pošišilo, ka je bilau blatno, se je opralo. Prijaznost domačinov je pa nadomestila vse tisto, ka je vrejmen pokvarilo.

M. Sukič

Endre Göntér v soboški Galeriji

SLIKAR PANONSKEGA PROSTORA

Endre Göntér, tudi petkratni udeleženec mednarodnih likovnih kolonij v Monoštru, je imel veliko pregledno razstavo lani septembra v len-

ja Göntérja vzpostavlja most med preteklostjo in sedanjostjo, je merilo za prihodnost iz skupnih vrednot preteklosti in išče

Umetnostni zgodovinar Franc Obal in slikar Endre Göntér se družita več desetletij. Njune razprave so vedno živahne, ustvarjalne. Tako je bilo tudi ob najnovejši, odlični razstavi v soboški Galeriji

davski Galeriji-Muzeju, ko je sočasno izšla bogata monografija o njegovem delu. Na tokratni razstavi v soboški Galeriji se predstavlja zopet s pregledno razstavo, na ka-

novo enotnost v razbitosti našega časa.« Pod naslovom *Zastavljalca usodnih vprašanj László Kostyál poudari: »Endre Göntér je tako iz topografskega kot*

Pogled na dela Endreja Göntérja

teri so tudi najnovejša dela, nastala po lanski razstavi v Lendavi. Skupaj z umetnostnim zgodovinarjem Francem Obalom sta jo pomenovala *Iskanje identitete*, na razstavi so tako slikarjeva najzgodnejša kakor tudi najnovejša dela.

Franc Obal spremlja ustvarjalno likovno pot Endreja Göntérja od zgodnjih začetkov do najnovejših del: »Slikarska misel Endre-

etničnega vidika globoko zasidran v sodobni evropski umetnosti. Njegova ustvarjalnost se navezuje na konkreten prostor in čas, na abstraktne, toda stvarne probleme.«

Endre Göntér uporablja izraziti barvi rdečo in črno, s čimer izpričuje pripadnost svojemu madžarskemu poreklu. Podrobneje oriše popotovanje in mistično iskanje poti madžarskega

ljudstva v novo domovino, ki ga dopolni s podobami začasnih ali zapuščenih bivališč, tlečim ognjiščem in šamanskim obredjem. Slikar hodi po dolgi poti prostrane panonske zemlje svojega ljudstva, saj se postavi v vlogo nekakšnega mističnega razlagalca te magične preteklosti. Tudi zaradi tega in še česa iz domala štirih desetletij ustvarjanja je Endre Göntér izvirno samosvoj slikar, tako v slovenski kot madžarski likovni ustvarjalnosti. Z značilnostjo, da se z umetnostjo odziva tudi na dogajanje v rojstnem kraju in širšem prekmurskem-panonskem prostoru. Za ustvarjalno pot in pogled na predstavljena dela pravi, da ima občutek, kako obrača liste zgodovine od začetkov do danes.

Razstava Endreja Göntérja *Iskanje identitete* bo odprta do 6. oktobra. Nato bo 10. decembra letošnji največji likovni dogodek v soboški Galeriji, *Evropski triennale male plastike* – Deljene identitete: Objekti na meji med umetnostjo in dizajnom. Triennale, ki bo odprt do 25. marca 2011, bo poskušal preseči številne meje, tudi take, ki umetnost ločujejo od vsakdanjega življenja.

Ernest Ružič

20. oblejtnica

Madžarsko društvo

»Baráti Kör« v Murski Soboti

V soboškom gradi so 18. septembra svetili svojo 20. oblejtnico člani madžarskoga društva v Murski Soboti, na štero je bila pozvana sombotelska pevska skupina tó. Od pozvani so meli guč in gratulejrali: žipan varaša Anton Štíheec, parlamentarni poslanec László Göncz, direktorica Zavoda za

Eno leto pa pau je devet žensk začnilo vóšivati. Gnes ji je pet, od toga edna ejgla, štiri vóšivajo. Komaj čakajo četrtek, ka se srečajo in njim Margit Horvat iz Čentibe nauve motive pokaže. Med temi gestejo domanji motivi iz krajine Heteš. Že pet lejt spejvajo ženske v pevskom zbori, šteroga vodi *Iluš Gal*. Zbor

Predsednica med pevci (desno prva) in vodja zboru (levo prva)

kulturo madžarske narodnosti v Lendavi Lili Kepe. Vsi so želeli, aj soboški Madžari tak tadale skrb majo na svojo madžarsko materno rejč in jo mlajšom pa vnúkom tó prejkadajo.

Svetašnji guč je mejla predsednica Žuža Sečko. Soboški Madžari so »samo kapla v maurdji madžarskoga lústva«, depa fejst radi majo svojo materno rejč in kulturo - je pravla. Društvo je ustanovila pokojna Rózsa Kercesmár. Od 2004 do 2008 je bila predsednica (na žalost že tó pokojna) Ella Pivar. Zdaj imajo več kak petdeset članov, štéri se srečajo v soboškoj knjižnici vsikí drugi četrtek.

Pauleg kulturnoga programa so soboški Madžari na razstavi nutpokazali, ka vse so ženske vóšivale.

je na tom svetki spejvo madžarske in prekmurske slovenske pesmi. V kulturnom programu so gorstau-pili ljudski pevci iz vesi Žitkovci in Domanjševci, pa Sombotelke spominčice. Soboško madžarsko društvo in sombotelsko slovensko društvo se padašivata že pet lejt. V drugom deli programa sta spejvala Katalin Ernst in László Nemere (Vigadó-duó) iz Nagykanizse pesmi iz madžarski operet. Najduže so ostali vküper soboški Madžari s sombotelskimi Slovenci, s šterimi so vküper spejvali madžarske in prekmursko-slovenske pesmi. Tau njim je nej bilau žmetno, ka dvej rejči gučijo, dvej kulturi poznajo in baudvaje radi majo, poštvájajo.

Marija Kozar

20 let raziskujejo skupaj

Konec tedna se je v Monoštru in Zalaegerszegu (v tamkajšnji Mestni hiši so namreč odprli spominsko razstavo) odvijala mednarodna konferenca ob 20. obletnici Mednarodnega arhivskega raziskovalnega tabora. V konferenčni dvorani hotela Lipa so strokovni delavci arhivov Zalske in Železne županije ter Pokrajinskega arhiva Maribor, gostje in udeleženci taborov, spre-

govorili o opravljenem delu ter predstavili svoje izkušnje. Zadnji dan konference, ki je potekala v sklopu mednarodnega projekta Skupna bogastva naše preteklosti – živa dediščina / Múltünk közös értékei – élő örökség, so udeleženci obis-

kali tudi nekatere kraje, kjer so tabori v preteklih letih potekali.

»Slovenec sem«, tudi v slabem vremenu

V Selnici ob Dravi je letos Kulturno in izobraževalno društvo Janez Urbas že šestič

seboj. Spoznavanje društev med seboj, navezovanje novih stikov in pokazati,

ostati eno, morajo ostati Slovenci. Zato je to tudi namen srečanja in zato se tudi to srečanje imenuje Slovenec sem,« - nam je razlagal organizator prireditve Janez Urbas. »Neverjetno je, da je zjutraj še močno deževalo, vreme je slabo, kljub temu so vsi prišli, vsi se z velikim veseljem družijo tukaj. To je tudi dokaz, da je to srečanje nujno potrebno, ne glede na vreme, ker nam tudi vreme ne more prepričati, da bi lahko rekli, Slovenec sem,« - je še dodal.

srečanju, ker je zelo pomembno, da mi kot matična država skrbimo za naše manjšine v zamejstvu. Zelo dobro je, da se tu srečujemo, povezujemo, da drug drugemu povemo, da smo

že znano, ribjo juho. Čeprav je na takih tekmovanjih važno le sodelovanje, smo vsi naskrivoma pričakovali najboljši rezultat. Sicer pa ne pravijo zaman, da je madžarska kuhinja ena od naj-

V kulturnem programu so zapeli tudi ljudski pevci z Gornjega Senika pod vodstvom Vere Gašpar

organiziralo tekmovanje v kuhanju, ki se ga vsako leto udeležujejo tudi ekipe zamejskih Slovencev. Žal, vreme nam letos ni bilo naklonjeno, lahko bi rekli, da je bilo grozno, saj je cel dan deževalo, bilo je mrzlo, ampak to ekipe sploh ni motilo. Vsi so sami skrpalali strešice, pod katerimi so začeli veselo kuhati. Tekmovanja se že od začetkov udeležuje tudi ekipa Zveze Slovencev na Madžarskem, ki je letos štela štiri člane. Slovenci iz Avstrije in Italije so se vremena ustrašili, zato je bila naša ekipa tokrat edina, ki je zastopala zamejske Slovence.

»To tekmovanje tradicionalno organiziramo že šesto leto. Namen tega tekmovanja ni v tekmovanju, ampak v druženju, spoznavanju ljudi iz zamejstva med

Letos je bil glavni porabski kuhar predsednik Zveze Slovencev Jože Hirnök

da kjerkoli smo Slovenci, držimo skupaj. Osnova tega je, da vsi zamejski Slovenci, ne glede na to, ali so v Italiji, Avstriji ali na Madžarskem, so eno in morajo

Ekipe so tudi letos kuhale tradicionalne jedi iz svojih krajev. Mi smo se letos odločili, da bomo kuhali ribjo juho, ki za Slovenijo ni značilna. Naš kuharski šef je bil predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem, ki se zelo spozna na kuhanje ribje juhe. Pravi, da je pri pripravi te jedi najbolj pomembna osnova, ki je sestavljena iz pasiranih rib, nepogrešljiva pa je še madžarska mleto paprika.

Organizatorji so med kuhanjem poskrbeli tudi za kulturni program, v okviru katerega so nastopili Ljudski pevci z Gornjega Senika. Folklorna skupina Luka Kramolc iz Šentanela zaradi majhnega prostora žal ni mogla nastopiti, zato so nekaj pesmi zaigrali muzikanti skupine, ki so tako poskrbeli za dobro voljo.

Udeležence in goste na tekmovanju je pozdravil župan občine Selnica Jurij Lep. »Sem zelo zadovoljen, da se že šesto leto srečujemo tu v naši občini. Vsako leto damo velik pomen temu

Častna občanka Selnice ob Dravi akademikinja dr. Zinka Zorko se vsako leto udeleži srečanja

Porabska ekipa (Gyöngyi Bajzek Jože Hirnök in Nikoletta Vajda-Nagy, manjka Karči Holec) je z ribjo juho zasedla prvo mesto

tu, da obstajamo,« - je izpostavil župan.

S svojim obiskom je navzoče počastila tudi častna občanka Selnice, dialektologinja in akademikinja Zinka Zorko, ki jo v Porabju dobro poznamo, saj že dolga leta raziskuje porabsko narečje in še danes pogosto obiše naše kraje.

Po kulturnem programu so se še nekaj časa kuhale jedi v kotlih, ekipe so pripravljale naprimer gobovo juho, bograč, telečjo obaro z žganci, pasulj z rebrci, mi pa, kot je

boljših na svetu, saj je bila ekipa Zveze Slovencev na Madžarskem v prejšnjih letih zmeraj med prvimi tremi. Ni bilo drugače tudi letos, z našo ribjo juho smo si namreč prislužili prvo mesto. Druga najboljša jed je postal bograč, ki ga je pripravila ekipa z imenom Svet med Dravo in Muro, tretje mesto pa je dosegla ekipa

Folklorne skupine Luka Kramolc iz Šentanela.

Z razglasitvijo rezultatov se še prireditve ni končala, sledilo je še prijetno druženje in smo seveda tudi pokušali vse jedi, ki so jih pripravile ostale ekipe. V večernih urah smo se vrnili domov s prijetnimi izkušnjami (ne glede na vreme), sedaj pa že lahko razmišljamo o tem, kaj bomo kuhali naslednje leto.

Nikoletta Vajda-Nagy

Glavni organizator srečanja Janez Urbas

OD SLOVENIJE...

Slovenija poplavljena

Močno in dolgotrajno deževje je v številnih slovenskih pokrajinah, razen na severovzhodu države, povzročilo, da so številni potoki in reke prestopili bregove. Podatki o tem, kakšno škodo so na infrastrukturi, kulturnih objektih, vodotokih, državnih cestah in v gospodarstvu povzročile poplave, se šele zbirajo, prav gotovo pa je škoda velika, saj jo popisujejo v več kot 120 občinah. V državnem proračunu je predvidenih 18 milijonov evrov rezerv za tovrstne namene, nekaj sredstev je še v tekočih rezervah, denar pa lahko vlada pridobi še iz drugih naslovov. Slovenija lahko zaprosi tudi za pomoč iz evropskega solidarnostnega sklada, če škoda po naravni nesreči doseže tri milijarde evrov ali 0,6 odstotka njenega bruto narodnega prihodka. Slovenija lahko pomoč tako dobi, če škoda znaša več kot 218 milijonov evrov.

Brez veleposlanikov v evropski diplomatski službi

Visoka zunanja predstavnica EU Catherine Ashton je razkrila seznam 29 imenovanj na visoke položaje v evropski diplomatski službi. Med novoimenovanimi veleposlaniki EU v tretjih državah ni nobenega Slovenca. Zunanji minister Samuel Žbogar je izrazil razočaranje, ker ni bil imenovan nobeden od »odličnih« slovenskih kandidatov, ki sta prišla v ožji izbor. Dejal je, da je Slovenija pričakovala, da bo Ashtonova upoštevala geografsko uravnoteženost, »še posebej pri državah, kot je Slovenija, ki v zunanjih službah oz. zunanjih institucijah EU sploh niso prisotne«.

V bitko za županske stolčke 774 kandidatov

Na lokalnih volitvah, ki bodo 10. oktobra potekale v 208 občinah - v dveh, v MO Koper in občini Trebnje, pa volitev ne bo, ker je njihovo izvedbo zadržalo ustavno sodišče - se bo po podatkih občinskih volilnih komisij za županska mesta skupaj potegovalo 774 kandidat in kandidatov. Največ zanimanja za župansko mesto je v Ljubljani, kjer je v volilno tekmo vstopilo 23 kandidatov, po drugi strani pa v 23 občinah na županskih volitvah nastopa en sam kandidat.

Manjšinski festival v XVIII. okrožji Budimpešte

Manjšinske samouprave v XVIII. okrožji Budimpešte so 18. septembra pred kulturnim domom Béla Kondor pa

ka so se že pred pau edenajstoj vöri leko čüdivali nad lepotami Budimpešte. Z našim predsednikom sva je počaka-

ešče dosta, dosta nastopov, mnogo uspehov, naj bodejo vsikdar veseli, naj ohranijo te lejpe pesmi in naj se ešče večkrat vidimo.

Predsednica društva KUD Beltinci Elizabeta Zadravec se je zahvalila za povabilo, praj-

Z Ribiške trdnjave so se vidli Parlament, Margaretin otok in most, bazilika in peštanski tau tó.

Gda smo prišli do palače Šandor, gde ma delovno mesto predsednik države, je že kmi-ca postala, zato so naši gostje

Beltinški tamburaši na odri

organizirale tradicionalno prireditev, manjšinski festival. Na te den majo samo manjšine programe.

V petek popoldan in vnoči se je fejs lejvo dež. Tau prireditev držimo venej, istino, če bi lagvo vrejmen bilau, te bi znautra mogle nastopiti skupine. Fejs smo prosili, naj dun dobro vrejmen mamo, zato ka je zvüna, na dobrom lufti vse bola lepše. Več lüstva ma možnost pogledniti programe, steri pa nejma volau dola priti s štaukov, leko z domanjoga balkona gleda pa poslušša. Baug je sprejmo našo prošnjo pa nam je lejpo vrejmen napravo.

Dosta lüstva se je zbralo pred odrom, dosta jih je pa iz šatora gledalo in posluššalo bogati, raznovrsten (våltozatos) program. Nastopile so folklore, od mlašeče do odrasle, muzikantje in tako dalje. V našom okrožji 11 manjšinski samouprav dela. Vsaka manjšina dobi pau vöre, ka se skupina, stero je pozvala, notra pokaže. Tak ka lüstvo se je leko zabavalo več kak pet vör.

Naša samouprava je letos iz Beltinec mejla nastopajoče. Oni so že zazrankoma po šestoj vöri sedli na bus in kak so prajli, flajsnoga šoföra so dobili, steri je tak brž vozo,

la pri Matjaževi klejti. Pozdravili smo enega drugega, potistim vseli v bus in se napotili v XVIII. okrožje. Do obeda je bilau še malo cajta, naj vsakši minut vöponücamo, smo šli na letališče. V tistom minuti je ranč eden fligar se spiščavo dola na zemlo, otrokom se je tau spoj vidlo.

Po obedu so se tamburaši preoblekli in stopili na oder. Naša referentka ji je nota pokazala, taprajla, ka so prišli iz matične domovine, iz Slovenije, točneje iz Prekmurja. V Beltincaj dela društvo že 85 lejt, tamburaše vodi Mirko Smej, steri je že več kot 150 oseb navčijo igrati. Zdaj vküp igra s trejmi sinami. Na odri je bilau njegovu pet vnukov tó, vsaki je pri svojomi stariši stau.

Lejpe stare slovenske ljudske nautu so zaigrali, žalostne pa koražne, nisterne mi tó poznamo. Zaigrali so Spominčice tó (Kéknefelejs). Gda so koražne igrali, vsakšoma so ojdle noge na ritmuš, nisterne so se na ples nalačüvali. Naši gostje so si s svojim programom zaslužili velko ploskanje.

Predsednik samouprave je zahvalo nastopajočim, ka smo leko preživeli lejpi popoldan, posluššali slovenske pesmi. Želo je našim gostom

En tau gledalcov

la je, ka je rada, ka v taum velkom varaši, steri telko prebivalcov ma kak matična domovina, se ešče čüje stara prejkmurska rejč, prosila nas je, naj tadala ohranimo materni jezik. Oni pa z veseljem pridejo zopet, če je povabimo, in do nam pomagali s pesmi in z združenjem pri tejm. Po nastopi smo pri bejlom stauli pripovedjali, bili smo koražni. Potistim so se gostje poslovili od naši lidi. Prvin kak smo šli kaulek gledat po Budimpešti, smo eno sliko naredli pred spomenikom, steri stoji v manjšinskom parki, na sterom je napisano v 11 manjšinski jezika stavke iz opominov krala svetoga Štefana, stero je napiso svojomi sinej: »Mert az egynyelvü és egyszokású ország gyenge és esendő.«

Od tec nas je autobus pelo na trg Herojev in k baziliki, stera je posvečana svetomi Štefani. Tej eni so se z dvgalom gora pelali v törem, pa od tam poglednili Budimpešto.

Naša paut se je nadeljavala prejk Verižnoga mosta na grad. Matjažovo cerkev smo si samo od zvüna leko poglednili, zato ka je meša bila.

leko vidli vöposvetljeno (razsvetljeno) Budimpešto.

Cajt je brž taodleto, smo se mogli posloviti. Pri busi smo se ešče gnauk zahvalili za trüd in za lejpi den.

Vüpamo, ka so se naši gostje z lejrimi spomini vrnili domau in da se ešče bomo srečali, da se bo tau prijateljstvo nadaljevalo. Tau podkrepijo (alátámasztja) reči predsednice društva, stero nam je poslala po e-maili: »Pozdravljeni, še ednouk se vam vsem dol zavalin za vse, ka ste nam ponudili, in za vašo gostoljubnost. Bilou nam je jako lipou, zatou si želejmo idnouk malo nazaj pogverati vse vaše trude. Zatou vas že zdaj tudi povabim na naš folklorni festival v Beltince. Še ednouk fala za vse. Lizika Zadravec.«

Hvala našim lidam tó, ka so prišli na festival. Hvala Klari Fodor tó, ka nam je tašno dobro skupino zriktala, že nej prvič. Hvala organizatorom tó, najprva delavcom, ki delajo v kulturnom daumi, in manjšinskoj referentki občine, Mariji Nagy.

Jože Karba
podpredsednik

Novinari Madžarske televizije po Sloveniji

Novinari Manjšinskoga uredništva pri Madžarski televiziji so se že tretjo paut odpravili v eden sausednji rosag, šteri je matična domovina od edne manjšine. Prvi dve leti so gor-

Avtobus je dale pelo prauti vesnici Jeruzalem, gde po bregaj na veuko grauzdje pauvajo pa vino redijo. Pri Dravi je nej mogo faliti Ptuj, najstarejši slovenski varaš.

di. Vrkaj z grada se je novinarem opro pogled na »slovenski Paradičom« med bregami. Po dobrom blejskom kremiši se je den končo v Škofji Loki, gde so se popotniki v starom

eške nutpokazali najbolje moderne študione tak na radioni kak na televiziji, po obiski pa so se sodelavci Madžarske televizije napautili na maurdje. Vrejmen je rejsan lejpo bilau, ništarni so se eške kaupali tō v malo ladnoj vodej v Kopri. Sunce je že pomalek dojodišlo, gda so prišli v Piran, gde je je čakala dobra večerdja z ribami.

Krajina Kras má dosta drauveni lepot. Eden od nji je Lipica, gde letos djenau 430 lejt bejle konje držijo. Manjšinski novinari so si poglednili kobile pa njine črne mlajše, depa v štale so tō leko malo poku-kivali. V vesnici Kobjeglava so popotnikom raztomačili, kak se fajna šunka »pršut« redi, pa na vōtri siši. Krasa pa nega brezi črnoga vina teran, šteroga so novinari na konci dneva koštavali.

Za slejdnji den je ostala samo paut do daumi. Za kratek čas so se izletniki stavili eške v Maribori pa se na avtobusi dosta pogučavali od vsega, ka so lejpora videli po pauti. Novinarom paut po Sloveniji ostane v lejpom spomini, so pa že od tretjin spoznali eden

Skupina novinarov pred Marijinov bazilikov v Brezjaj

poiskali Romanarsko pa Ro-vačko, letos pa je na red prišla Slovenija.

Manjšinski novinari, šteri delajo v Budimpešti, Pécsi,

Če rejsan so manjšinski novinari tū tō splezdili na grad, razgledi so se eške bole radūvali nad Celjom, gde so leko odišli gor v tōrem grada pa

centri počūtili kak pred petstau lejtami.

Tretji den zrankoma so izletnike čakali kolegari na RTV Slovenija, gde so jim na kratko nutpokazali delo nacionalne televizije pa radiona, eške ejkstra pa so gučali od manjšinski uredništēv. Taljange na maurdji majo skoro štiri vōre

Šunke se sišijo več kak edno leto

Szegedi pa Somboteli so se do tega mau v pet dnevaj vkūper napautili, ka aj bi bole spoznali edno kulturo pa svoje kolegare tō. Letos so med njimi bili Nemka, Srbinja, Grkinja, Rom, dva Romanara, dva Slovaka pa dva organizatora Slovenca.

Paut se je začnila po prekmurški potaj. Že na štajerskom bregej reke Mure so novinari spoznali, kak funkcionera mlin na vodej pa ništarni so si dinko melo pa kašo tō kúpili.

od tam občūdovali krajino. Prvi den se je končo s potjauv pri reki Savi, mimo skor najvišišoga raura v Evropi.

Gorenjska je ranč tak z oprejtimi rokami, s sunčnim dnevom čakala popotnike. V Brezjaj si je mala skupina poglednila najvejšo slovensko Marijino prauškarsko cerkev pa malo razstavo od betlehemov pauleg bazilike. Bled je biu kak čalejr, šteri vsikdar znauvič gnako čalarijo nare-

Ali sva leko padaša?

tv-programa na den v materinom gezi, Madžari pa štirkokrat pau vōre na keden. Tau je trnok dosta, če pomislimo, ka v rosagi Taljanov kauli tri, Vaugrov pa kauli šest gezero geste. (Slovenci na Madžarskom majo na televiziji vsikši drūgi keden pau vōre.) Gostiteli so

matični rosag od svoji koleggarov.

(Ekskurzijo po Sloveniji je podprla Slovenska turistična organizacija. Za izkazano pomoč se lepo zahvaljujemo.)

-dm-

... DO MADŽARSKE

Nova Oplava tovarna v Monoštru

Ena najodobnejših tovarn motorjev se bo začela graditi v Monoštru, in bo območju zagotovila osemsto novih delovnih mest, sta najavila novo investicijo premier Viktor Orbán in podpredsednik podjetja Opel/Vauxhall Reinhard Hoben 21. oktobra v madžarskem parlamentu. Mednarodne tiskovne konference sta se udeležila tudi minister za nacionalno gospodarstvo György Matolcsy in župan mestne občine Monošter Tibor Vinczay. V novi tovarni se bodo proizvajali motorji z nizko potrošnjo in nizko emisijo ogljikovega dioksida. S proizvodnjo bodo predvidoma začeli proti koncu leta 2012.

»Pri poslu je pomemben denar, toda vsaj tako pomembno je dobro delo. Vlada želi v desetih letih pridobiti milijon novih delovnih mest, z odprtjem nove tovarne v Monoštru se bo ustvarilo skoraj tisoč novih služb, če upoštevamo tudi koope-rante, dobi nova delovna mesta še dodatnih dva do tri tisoč ljudi,« je poudaril Viktor Orbán. Investicija bo stala petsto milijonov evrov, svoj delež bo prispevala tudi vlada. Podpredsednik Opla je označil že obstoječo monoštrsko tovarno kot eno najbolj produktivnih.

Dan pred najavo nove tovarne v Monoštru je monoštrski župan Tibor Vinczay podpisal pogodbo s podjetjem Allison Transmission, ki je odkupilo zemljišče v monoštrski industrijski coni za gradnjo novega obrata. Podjetje ima v Monoštru že dvanajst let svoj obrat za proizvodnjo menjalnikov, na začetku je delovalo v okviru General Motorsa, osamosvojilo se je leta 2007. V novem obratu bodo proizvajali avtomatizirane menjalnike za avtobuse, kamione, tovornjake. Z gradnjo novega obrata naj bi končali do sredine naslednjega leta. Podjetje ima tudi nadaljnje načrte v Monoštru, podpredsednik David Lee Parish, ki je podpisal pogodbo, o teh zaenkrat še ni želel govoriti. V novem obratu želijo svoje proizvode pokazati tudi svojim kupcem, saj so jih do zdaj kupci obiskovali v centru podjetja na Nizozemskem, ker Monošter ni imel primernih prenočitvenih kapacitet. Z izgradnjo novega hotela v Monoštru je rešen tudi ta problem, je povedal podpredsednik.

Nauvi šofer pri Državni slovenski samoupravi

Dostokrat pravimo, ka mlajša generacija že slabo ali sploj ne guči slovenski, dapa na srečo tau zato ne vala za vsakšoga. Norbi Gyeček z Gorenjoga Senika nej ka samo guči, liki je delo v Sloveniji, v Trdkovi, pri firmi Goričanka Kalamar. Cejlak do 1. septembra je tam delo, gda je prišo k Državni samoupravi kak šofer.

• *Norbi, ti si že znau slovenski gučati, gda si v Trdkovi začno delati ali si se tam navčo?*

»Kak bi nej znau, vejpa ge sem doma s starimi starši vseskauz slovenski gučo. Če bi nej znau, te leko ka ranč bi me nej gorvzeli. Tau zato tō moram povedati, ka dosta besed, nauvi besed sem se tam navčo, taše, stere smo do tistoga mau doma ranč nej nūcali. Čisto nači je bilau, tak ka dosta se je trbelo vcujnavčiti.«

• *Ka si emo tam za delo?*

»Na začetki sem vozo po tere ni vse fele gradbeni material, tak ka sem mogo spoznati vasnice tō, ka je nej bilau leko. Tau tisti tak dobro zna, što se je že vozo po Goričkom. Na začetki so me poslali, pa sem ranč nej znau, gde odim. Dostokrat so samo hišno ime pravli, te sem eške spitavati mogo po vasaj, ka sto je tau. Tak ka nej bilau leko, dapa vsigdar sem tanajšo zato. Zvün tauga sem se glaso. Zdaj dišči mogo z viličarom raz-

kladati pa naklajati material. Zmejs je bilau léko, zmejs je pa bilau bola žmetno, tak ka vse fele je bilau.«

• *Ka vse ste tam odavali?*

»Ka si leko zmislíš, vse, vsakši fele gradbeni material. Ka je nej bilau, tisto smo naročili, pa so nam pripelali. Tašo nej bilau, ka bi kaj nej bilau.«

• *Dosta Porabcov je odlo ta kipüvat k vam?*

»Prejšnja lejta dosta, dapa v zadnjom časi že nej tak fejst. Tau vejn zato, ka so cejne iste, edne stvari so falejše bile, druge pa nej. Bola se je splečalo tistim, steri so bola skrajaj, pa nej njim je trbelo daleč pelati. Najbola Vaugri pa Porabci oktobra odijo, gda se svejče kipüvajo, tašoga reda eden za drugim stanjüvajo autonge.«

• *Kelko lejt si delo v Trdkovi?*

»Tri lejta, ka je nej dugi čas, dapa če človek nazaj misli, zato itak. Sploj dosta lidi sem spozno te čas. Zdaj že, če so mi prajli edno ime, kama moram pelati, sem že znau, nej mi je trbelo spitavati.«

• *Kakšna je bila kolektiva?*

»Dobra je bila. S šefom sem se tū rejsan dobro razmo, delo je tū nej žmetno bilau. Bola sem vejn zato isko nauvo delo, ka bi nika nauvoga vösprobo, leko tak povejm. Zdaj je bila ta možnost, pa v domanjoj vesi je, tak ka za volo tauga sem se glaso. Zdaj za gnauk je tau zame bola

idealno.«

• *Po trej lejtaj si menjau službo pa si prišo k Državni slovenski samoupravi delat. Ka š emo tū za dela?*

»Name so goravzeli za šofera pa za hišnika k Küharjevi spominski hiši. Kak šofer je tak dano, če kama trbej titi predsedniki, te mo ga pelo, kak hišnik pa vse fele delo mam kak kauli hiše tak znautri v hiši. Tau, ka se vidi, se tak da, drugo pa povejo. Venej je zdaj najvejšo delo tau, ka travo kosim, listje de trbelo pomalek grablati, zato ka začnejo padati. Drva kreda dejvam na zimau, da de pa že bola mrzlo, te mo kūriti mogo. Tau je vse tašo delo, ka človek doma tū mora delati.«

• *Tak mislim, Državna slovenska samouprava je dobro zopojdla s teuv, zato ka si mladi, dobro gučiš slovenski pa taši si kak eden mojster za vse, vsefele vejš naprajti pa poprajti. Kakšno meštirjo si se ti vönavčo?*

»Ge sem se za tišlara vönavčo, dapa rad delam vsefele, zame je tau vse zanimivo. Sploj pa te, če se z autonom pelam.«

• *Bili ste že na kakšnoj dugšoj pauti?*

»Zdaj dva kedna, ka sem začno delati, do tejsa mau eške nej. Dapa auto sem že vösprobo, auto je čisto vredi, auto je novi. Dosta časa nej bilau, zato ka smo se kreda dejvali na prireditve, gda se je prejkdala Küharjeva spominska hiša. Vse smo mogli pripraviti, kauli kuče vred vzeti, tau je dosta dela bilau, dapa vüepam, ka potejm baude čas avto sprobavati na dugšoj pauti tō.«

• *Ti si pred tistim, ka bi tū delo, odo že v taum župniščiči?*

»Ge sem se v tistom leti narau do, gda so gospaud Kühar mrlji, tak ka ge sem nij nej

Usposabljanje kuharjev v restavraciji Lipa

V okviru projekta sanacije hotela Lipa se je v ponedeljek, 20. septembra 2010 začelo usposabljanje kuharjev restavracije Lipa. Namen usposabljanja je želja, da bi se jedi s slovenske strani jedilnika v restavraciji pripravile v skladu s sodobnimi trendi v slovenski kulinariki. Tako bi gostje, ki prihajajo v restavracijo, imeli možnost poizkusiti nekaj kvalitetno pripravljenih jedi iz bogate zakladnice slovenske kulinarčne dediščine.

Usposabljanje je vodila *prof. Mojca Polak* iz Višje strokovne šole za gostinstvo in turizem iz Maribora, sodelovali pa so vsi zaposleni v kuhinji, vodja kuhinje Ernő Molnár, vodja restavra-

Prof. Mojca Polak in vodja kuhinje Ernő Molnár s pripravljenimi jedmi

cije Ester Škerlak Németh, prisotna je bila prav tako direktorica hotela Lipe Georgina Varga. Skupini se je pridružila tudi Lili Šiftar. Pred začetkom usposabljanja je vse prisotne pozdravil generalni konzul RS v Monoštru mag. Drago Šiftar in izrazil zadovoljstvo ter željo, da bi se usposabljanje zaposlenih v kuhinji v bodoče pozitivno odrazilo na ponudbi slovenskih jedi v restavraciji.

Prof. Polakova je z vso strokovnostjo, natančnostjo in veseljem do kuhanja popeljala vse kuharje - Marijo Kukor Bognár, Csaba Steffelja in Imreja Gyórfija - skozi pripravo 12 jedi jedilnika, ki ga je sama pripravila. Vsi zaposleni v kuhinji, tudi pomočnica Aniko Merkli Gašpar, so pokazali veliko pripravljenost, in usposabljanje je, kljub jezikovni prepreki, potekalo brez težav. Za prevajanje sta poskrbeli Andrea Kovač in Viktorija Hanžek.

Ob koncu usposabljanja je prof. Polakova skupaj z vodjo kuhinje še enkrat analitično pregledala recepte in pripravo jedi ter vodjo kuhinje natančno opozorila na pomembne stvari, kar se tiče priprave jedi slovenske strani jedilnika.

Lili Šiftar

pozno, potistim sem pa več nej emo možnosti tū odti. Zdaj sem si pogledno hišo, cejlo razstavo, samo telko leko povejm, vse tisti, šteri ste go eške nej vidli, pridte, pa si go poglednite, zato ka je vredna za ogled.«

• *S tejm sem začno guč, ka vsigdar menje baude tisti mladi, šteri eške gučijo slovenski. Ka misliš, zaka je*

tau? Na tau vprašanje vsigdar starejši odgovarjajo, dja zdaj od tebe, od ednoga mladoga pitam.

»Ge tak mislim, ka tau je zato tak, ka doma ne gučijo več slovenski, dapa zdaj, ka so granice oprejte, pa če bi več mladi ojdlo delat v Slovenijo pa na Goričko, bi se zatok navčili. Ka so granice oprejte, tau se že zdaj pozna.«

PESJI ŽITEK PISA ALBERTA

Albert je pes. Pes z repom, ka nigdar ne enja majütati es pa ta. Albert je pes, ka na sebi dosta farb nosi. Albert je pes, ka laja. Albert je pes, ka grzé samo gda gej. Albert je pes, ka bi ga vsikši človek škeu za svojga meti.

GRBANJI

Pavlov dejdek trno rad grbanje ma. Na, rad je gej. Pa ji je inda svejta trno rad odo v lejs iskat. Ja, indasvejta je tau bilau. Ka gnesden so njegve noge več nej tak zdrave, so nej več krepke kak indasvejta. Pa kak bi rad grbanje emo v prtepenoj župi ali pa z djajcami!

»Ge bi ti je šou iskat. Šou bi v lejs, depa ge sam za grbanje slepi gé. Vej pa eške poumniš, kak je bilau, gda si me v lejs pelo po grbanje, ka nej?« se je Pavel zgučavo z dejdekom, njegva Miša pa se je naraj smedjala. »Nej pa nej sam enoga mogo najti. Prva sam na njega staupo, kak pa sam ga vpamet vzeu. Pa kak je velki biu.«

Ja, dejdek je tau eške kak paumno.

»Ge bi je tō šla iskat. Najbole za istino bi šla s Pavlom v lejs. Depa ge ranč ne vej, kak grbanj vōvidi. Meni je mama nigdar nej dopistila, aj dem v lejs. Je prajla, ka me leko kaj pikne ali pa pogejm kakšo nej dobro gobo. Trno mi je žau,« je kcu j djalala Miša.

Kak je bilau žau eške dejdeki. Pa je po tejm bilau žau vsejm štirim. Kcu j k Pavli pa Miši eške Alberti pa njegovj Alini. Takši puni žalosti so si doj vseli

na prag pa so se ranč nej meli vole zgučavati. Samo so sedeli pa gledali ta daleč.

Gledali so tadaleč, dokejč je nej Albert vūška skaučo. Tak je skaučo, kak bi ga včela nut v zadnjo piknila.

»Albert!« je skričo. »Tvoj naus!«

Albert ga je nika nej razmo, Alina pa Miša pa eške menje. Depa tau nej bilau važno. Pavel je že leto doj po brgej. Leto je, ka so njegve noge skur po zraki lejtale. Pa je tak leto vse do krčme. Tak brž je začno vlejči krčmara za rokau. Vlejko ga je, vlejko, dokejč je nej povedo, zakoj je prišo. Prišo pa je zatoga volo, ka krčmar vsikši den kipüvle grbanje, ka je po tejm dale odavle. Že za pet minut je biu nazaj pri Alberti, Alini pa Miši. V rokaj je držo velkoga grbanja. Krčmar njemi ga je na pausado dau.

»Albert, Alina, šnofajta!« je zapovedo, psa pa sta ga baugala.

Šnofala sta pa li šnofala velki grbanj.

»Tak zdaj pa demo! Miša, nikši straj nej trbej meti, če si z meuv. Nika te ne pikne pa nika lagvoga se ti nede zgodilo.«

Brž so v lejs prišli. Psa sta mogla eške gnauk šnofati grbanj. Po tejm sta začnola iskati grbanje. Najprva

je zlajo Albert, včasini za njim pa Alina. Vse bole na gausti sta lajala. Vsikšo takšno lajanje znamenüje samo tau, ka sta grbanj zašnofala. Pa ta po jedno vōri lajanja so vküper nabrali cejli košar grbanjov. Nej trbej prajti, kak je dejdek biu veseli. Telko grbanjov je rejsan že dugo, dugo nej vido. Tak brž njim ji je napravo vküper z djajcami. Geli so pa geli, dokejč so skur nej gora počili. Albert pa Alina sta tō gela. Depa nej djajce z grbanjami. Vsikši je daubo edno kusto klobaso. Kak bi pa nej dobila klobaso, vej pa takšo velko delo mujs trbej vōplati. Pa je svoje daubo krčmar tō.

»Vej sam ti pa samo ednoga dau na pausado. Ti pa mi kcu j davleš eške dva trno velkiva grbanja,« je z debelim gledlo krčmar.

»Tak je tau gé na toum svejti. Dobro se z dobrim povrne, ka te vedli!« je pravo Pavel pa že ga je več nej bilau v krčmej.

Venej so ga čakali Albert, Miša pa Alina. Trno pomalek so šli kaulakvrat. Kak bi pa ovak bilau, vej so pa do vreja puni gestija bili.

Miki Roš

Števanovski mlašeči folkloristi v Kamniki

VKÜPER Z NAJBANKŠIMI

V soboto, 11. septembra, se je števanovska mlašeča folklorna skupina rano, že v pau šestoj vōri odpravila z busom v Kamnik. V tom lejpom varaši pod visikimi bregami vsikšo leto majo velko pardnevno prireditiv (rendezvény). Na njoj notpokažejo razne ljudske navade, šege pa domače meštrije. Vsikši den je ovakši prikaz, najvekše je pa tau, gda notrapokažejo narodne noše (népviselet) iz cejle Slovenije pa iz drugi rosagov tō.

Letos so pozvali na prireditiv najbankše mlašeče folklorne skupine iz Slovenije, stere so bile najbankše na revijaj. Med tejm je bila števanovska mlašeča skupina tō, stera si šté v velko čast, ka je spadala med njé. Iz Slovenije so bile tri skupine, števanovska je bila štrta. Bili so veseli, ka so se leko vküper pelali z Beltinčan i,

steri so lüšni, veseli pa fejst dobri plesalci. Z njimi sta bilej dvej prijaznivi leranci, šterivi sta vodili plesalce pa meli brigo

Števanovski mlašeči folkloristi na odri v Kamniki

nad njimi. Leranca gospa Jelka Breznikova je bila tak prijazna pa flajsna, ka se je tüdi za števanovske mlajše pobrigala za bus, za tau se nej od srca zahvaljujejo.

Po autocesti, s kratkim postanekom pa počitkom, so glij pravi čas prišli v Kamnik na autobus-

no postajo, tam so mlajši telko počakali, ka sta Marija Rituper pa Jelka Breznik ziskale, gde de nastop pa gde se leko mlajši

preoblečejo. Prijazen šofer jih je s pomaučjouv domanjoga vodiča odpelo do šaule, gde so se mlajši preoblekli v noše pa pripravili na nastop. Na tau jih je prijazen vodič po krajšoj pauti odpelo peški na prizorišče, se pravi k odri. Vrejme je bilo lejpo, sončno pa toplo, zatau so

se pred nastopom mlajši malo odžejali.

Program se je začno z nastopom bōltinske skupine, včasini za njimi je pa prišla na vrsto števanovska. Hvala Baugi tremo so pistili doma, Marija pa Anica sta pa njim dali vse napatke, kak se morajo na velkom odri obračati. Hvala Baugi so dobro muziko tō meli pod vodstvom Borisa Velnerja z njegovimi fudami, violinistko Mijo pa lončeni bas. Prvi, kak drugi splet – nastopili so dvakrat po 8 minut – je dobro biu spelani, kak ples tak popejvanje pa muzika. Leko povejmo, ka so vse štiri skupine lepau plesale, vej nej čüdo, če so bile vse štiri ejkstra vōodebrane. Strokovnjak za folkloro pa noše, steroga poznajo folkloristi kak ocenjevalca skupin, gospod Bojan Knific je števanovsko skupino ejkstra pohvalo pa čestito Mariji Rituper za izvrsten program, brez vsikše pripombe za nastop. Fejst, fejst je biu zadovolen s

plesom, nošo, petjem pa glasbeno spremljavo.

Po nastopi, pa gda so se mlajši preoblekli, so dobili dobre pa tak velke sendviče, ka so je z obema rokama mogli držati, vcuj pa sok.

Zadovolne, site pa trüdnje je vodič pa spremlo do autobusa, gde so se od njega poslovili, se zavalili za skrb pa prijaznost. Dobre vole pa zadovolne je bus odpelo prauti daumi. Za kratek čas pa dobro volau so se pobrigali s njim fudašom njihovi nauvi znanci Beltinčani, s sterimi se na žalost nejso mogli dosta pogučavati. Zna se zakoj! Vü pajmo, ka so se naši mlajši z lejpimi spomini vrnili domau, vej so dosta lejpoga vidli pa doživeli. Za nadale njim želejmo ešče dosta uspehov, starišom pa hvala za razumevanje.

M.R.

